

SLOVENSKI VESTNIK

CELOVEC
SREDA
21. AVG.
1991

Letnik XLV.
Štev. 35 (2617)

Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort
Klagenfurt

Poštni urad 9020
Celovec
Verlagspostamt
9020 Klagenfurt

Cena: 8 šil.
din. 20

P. b. b.

Zadnja vest

Usoda Gorbačova je še negotova. Po nepotrjenih vestih naj bi bil prepeljan v Moskvo. Jelcin zahteva njegov zdravniški pregled. Postavil je ultimatum, da se z Gorbačovom sreča v 24 urah. V Moskvi in Leningradu demonstrirajo stotisoči, ceste pa so zablokirane. Pričakovati je razkol Rdeče armade.

Mihail Gorbačov

Državni udar v Sovjetski zvezi – Gorbačov odstavljen!

Protireformske konzervativne sile v Sovjetski zvezi so v noči od nedelje na ponedeljek z državnim udarom prevzele vso oblast v Sovjetski zvezi in odstavile državnega predsednika in šefa komunistične partije Mihaila Gorbačova.

60-letni politik je po zadnjih informacijah v hišnem priporu, uradno pa je bil odstavljen iz „zdravstvenih razlogov“, ki so mu – tako v sporočilu sovjetske agencije TASS – onemogočali

nadaljnje opravljanje svoje funkcije.

Državni krizni komite na čelu z dosedanjim podpredsednikom Genadijem Janajevom je razglasil izredno stanje po vsej državi, tanki in vojska so zasedli vse pomembne točke v Moskvi in ostalih velikih mestih.

Položaj je skrajno dramatičen, saj se hkrati širi odpor proti novim oblastem, ki ga vodi ruski predsednik Boris Jelcin.

(Dalje na 2. strani)

Tisoči na romanju

Pretekli konec tedna so se v Šentpavlu v Labotski dolini tisoči verniki iz Koroške, Slovenije in Furlanije-Juljske krajine srečali na „Romanju treh dežel“. Prireditve so se udeležili tudi najvišji cerkveni predstavniki iz tega prostora, med njimi ljubljanski nadškof in metropolit dr. Alojzij Šuštar, mariborski škof dr. Ivan Kramberger in krški škof dr. Egon Kapellari.

Bo prevrat v SZ spodbuda beograjskim centralistom?

Odstranitev Gorbačova in prevzem oblasti konzervativne garniture, zbrane v državnem komiteju, v Sovjetski zvezi lahko negativno vpliva na razrešitev krize v Jugoslaviji, predvse pa lahko zavre pogajanja o bodoči ureditvi države. Posebno v neugodnem položaju sta Slovenija in Hrvaška, kajti tudi obdobje po izteku moratorija postaja vse bolj negotovo.

Moskovski dogodki so Slovenijo potisnili na rob evropskega zanimanja, okrepili

centralistične sile v Beogradu, v senci teh dogodkov pa povečali skomine po legalnem državnem udaru v Jugoslaviji. Tudi v Beogradu bi bilo kaj lahko sestaviti krizni komite. Vanj se kar ponujajo generala Kadrijević in Adžić, notranji minister Gračanin, nekateri vodilni člani generalne ZK-Gibanja za Jugoslavijo z generalom Mamulo, od civilnih oseb pa še člani predsedstva iz Srbije in Črne gore, kot lutka pa bi bil vanj lahko vključen tudi zvezni

premier Marković. Takih sestavov pa je v Jugoslaviji še več. Centralistične sile imajo vso podporo vojske, ki, kot vse kaže, že sedaj dirigira tako predsedstvu kot zvezni vladi. Prav zaradi tega je korak do legalizacije takega stanja prav majhen.

Včeraj in danes poteka v Beogradu seja razširjenega predsedstva, ki razpravlja o delovanju državnega sistema v obdobju moratorija in o bodoči ureditvi Jugoslavije. Odločilnih dogovorov najbrž

ne bo, saj predvsem po prevratu v Moskvi ni pričakovati, da bi srbsko-črnogorski blok odstopil od federalne opcije.

Slovensko predsedstvo je takoj v ponedeljek razpravljalo o novi situaciji in sklenilo pospešiti in intenzivirati svojo dejavnost za mednarodno priznanje samostojnosti Slovenije. To pa bo v novem stanju precej trša naloga, saj je svetovna in še bolj evropska politika usmer-

(Dalje na 2. strani)

Tinje: Uspel koncert za žrtve vojne!

V Domu prosvete v Tinjah je bil v ponedeljek zvečer prvi dobrodelni koncert za žrtve vojne v Sloveniji, nad katerim sta častno pokroviteljstvo prevzela tudi predsednika obeh osrednjih političnih organizacij koroških Slovencev, dipl. inž. Feliks Wieser in dr. Matevž Grilc. Koncert je bil dobro obiskan, nastopili pa so umetniki Michiko Kobayashi ter Bruno in Johanna Petrischek. Izkupiček koncerta bo predan Republiki Sloveniji, da ga izroči pomoči potrebnim družinam.

Starim kmetom bodo odvzeli volilno pravico

Pododbor za pravna in ustavna vprašanja v koroškem deželnem zboru je v ponedeljek z glasovi socialdemokratov in svobodnjakov sprejel nov zakonski predlog za volitve v kmetijsko zbornico. Kmetje, ki so predali kmetijo, ne bodo več imeli volilne pravice, imeli pa jo bodo vsi ostali člani kmečke družine, se pravi tudi kmetje z dodatno zaposlitvijo, mladi kmetje, njihovi otroci itd. Po novem predlogu bodo odpravljene tudi krajevne kmetijski sveti.

Dokončna odločitev o novem zakonu za volitve v kmetijsko zbornico bo sprejeta 29. avgusta na seji koroškega deželnega zbora.

Na sejmu slovenska moda!

58. mednarodni Celovski sejem je preteklo soboto v prisotnosti visokih politikov, med njimi sta bila novi vicekancler dr. Erhard Busek in koroški deželni glavar dr. Christoph Zernatto, odprl svoja vrata. Da sejem ni samo koroški, marveč prireditelj za celoten prostor Alpe-Jadran, so pokazali tudi v paviljonu za modo, kjer so predstavili najnovejšo puloversko modo iz Slovenije. Sejem pod geslom „Za vsakogar nekaj“ je odprt še do 25. avgusta.

Slika: G. Eggenberger

Dan zgodovine pod Svinško planino

Preteklo nedeljo je Zveza koroških partizanov spet pripravila zdaj že tradicionalni obisk zgodovinskih krajev po Svinški planini, ki ga prireja v spomin na partizanski odpor severno od Drave.

Na zbirališču v Velikovcu so se zbrali udeleženci iz vse Koroške od Zilje do vrha Komlja. Med njimi je bilo tudi precej mladih. V pisani družini pa je bil tudi 90-letni Dobnikov oče s Komlja. Manjkali tudi niso udeleženci iz Slovenije. Prišli so iz Ljubljane, Kranja, Šostanja in drugih krajev.

Kolona avtomobilov je v prekrasnem vremenu krenila proti Grebinju, Šentlartu in Golovici, nato pa proti Svinški planini. Tam so se ustavili na Lammin-

gerjevi planini, kjer je bilo v drugi polovici 1944. leta stičišče partizanskega gibanja severno od Drave.

Julija so partizani vzpostavili prve stike z aktivisti odpora, 15. septembra pa so se srečali z Belinovo in Krištofovo četo in nato skupaj opravljali akcije. Jeseni 23. oktobra je v te kraje prišel Severni bataljon, ki ga je vodil Mirko Ulčar, z njim pa sta bila tudi predsednik Pokrajinskega odbora Osvobodilne fronte za Koroško Karel Prušnik-Gašper in angleški zvezni oficir major Chussak.

Spominski obisk je kot vedno vodil predsednik ZKP Janez Wutte-Luc, ki je bil od vsega začetka v skupini, ki je spodbujala odpor v teh krajih.

HEUTE IM SLOVENSKI VESTNIK

Die Seite
für unsere deutschsprachigen Leser/innen

Nach dem Sturz Gorbatschows: Besorgnis auch in Österreich, Slowenien wünscht Anerkennung!

Der Sturz des sowjetischen Staatschefs Michail Gorbatschow hat im gesamten Westen und auch in Österreich ernste Besorgnis über die künftige Entwicklung in Europa ausgelöst.

Bundeskanzler Dr. Franz Vranitzky äußerte in einer ersten Stellungnahme die Überzeugung, „was Gorbatschow in Richtung Demokratie und Freiheit eingeleitet hat, ist nicht rückgängig zu machen“. Vizeminister Dr. Erhard Busek meinte, daß die chaotische Situation in Jugoslawien die Militärs und Konservativen in der Sowjetunion möglicherweise zum Putsch nur noch ermutigt habe. Bundespräsident Dr. Kurt Waldheim erklärte, daß der Sturz Gorbatschows für die internationale Staatengemeinschaft derzeit noch nicht abschätzbare Folgen haben könnte.

Kärntens SPÖ-Chef Dr. Peter Ambrozy bezeichnete die Absetzung Gorbatschows als „extreme Gefährdung der demokratischen Entwicklungen in der UdSSR“ und appellierte an alle Verantwortlichen, die Konflikte, insbesondere die Nationalitätenkonflikte auf friedlichem We-

ge zu lösen. „Das Beispiel Jugoslawien demonstriert mit aller Deutlichkeit, daß gewaltsame Strategien keine echten Lösungen, sondern nur Chaos und Leid hervorbringen“, betonte Ambrozy.

Das Staatspräsidium der Republik Slowenien, welches am Montag in Ljubljana zusammengetreten ist, forderte angesichts der dramatischen Entwicklungen in der Sowjetunion „einen forcierten Prozeß der Loslösung Sloweniens von Jugoslawien“ und sprach gleichzeitig den Wunsch nach einer rascheren Anerkennung Sloweniens durch die internationale Staatengemeinschaft aus.

Bitte.
Augustsammlung 1991
**Äthiopien
Sudan**
Kärntner Sparkasse 5587
Caritas ✱
Ohne Ihre Hilfe sind wir hilflos.

Grün-alternative Jugend will bundesweite Organisationen gründen

Am ersten österreichweiten Treffen von grün-alternativen Jugendlichen in Velden am Wörthersee / Vrba ob Vrbskem jezeru, an dem neben Delegierten aus allen Bundesländern auch Delegationen aus der ČSFR und der BRD teilnahmen, wurde mit überwältigender Mehrheit der Beschluß gefaßt, eine grün-alternative Jugendorganisation zu gründen. Ende Oktober soll die formelle

Gründung auf einem eingeleiteten Kongreß vollzogen werden.

Bis dahin sollen auf regionaler und universitärer Ebene Bedingungen und Grundlagen einer solchen Organisation intensiv diskutiert werden. Am nächsten Bundeskongreß der Grünen Alternativen im November soll die formelle Anerkennung der Organisation durch die Mutterpartei erfolgen.

Misija avstrijskih parlamentarcev v Beograd, Zagreb in Ljubljano je – kljub slabim predznakom (propadli misiji ministrske trojke ES) in nekakšnem pesimizmu udeležencev – bila uspešna. In polna presenečenj. Vodja delegacije Peter Schieder in Helga Konrad (SPÖ), Andreas Khol in Ludwig Kowalt (ÖVP), Michael Schmid (FPÖ) in Marijana Grandić (ZAL) so se najprej seznanili z beograjsko platjo tako imenovane jugoslovanske dileme, nato z zagrebsko in nazadnje z ljubljansko.

V Beogradu so Avstrijci dobili vtis, da je tudi v Srbiji cel kup različnih mnenj, strank in skupin. Ne samo srbski boljševizem, kot ga v stereotipno sovražni sliki riše naš bulvarski tisk in kot

KOMENTAR

IGORJA
SCHELLANDRA

AVSTRIJSKA MISIJA

ga nekateri vse preradi posnemajo. Predvsem pa so spoznali, da tudi v Beogradu trezno razmišljajoče sile rešitve krize ne vidijo brez pogajanj in mednarodne pomoči. Tako na zvezni kot na republiški ravni.

V Zagrebu so Avstrijci morali spoznati, da kljub vnaprejšnjim simpatijam Hrvaška ne premore zrele demokracije in da bi bilo

povsem prezgodaj razmišljati o kakšnem diplomatskem priznanju. Pika na i je bila izjava predsednika Tujmana, da potrebuje tako priznanje navsezadnje tudi zato, ker bi potem lahko legalno kupoval orožje. Ne nazadnje pa je Avstrijecem

postal sumljiv ves avtoritarni predsedniški sistem in folklorno-baročni ritual, ki Hrvaški ne more odpirati integracije v Evropo.

V Ljubljani so Avstrijci spoznali, da so prišli prepozno, da bi Peterletu, Ruplu, Bavčarju in Janši dajali nasvete. Slovenci se ne želijo več zgubljati v pogajanjih in čakanju; tudi diplomatskega priznanja ne zahteva-

Slovenija o udaru v SZ: zdaj pospešiti proces razdružitve!

LJUBLJANA. – (STA) – Na ponedeljkovi seji predsedstva Republike Slovenije v razširjenem sestavu je bil govor tudi o najnovejših dogodkih v Sovjetski zvezi. V zvezi s tem je ministrstvo za zunanje zadeve izdalo sporočilo z naslednjo vsebino:

„Državni udar v Sovjetski zvezi lahko pomeni dramatičen in daljnosežen poseg v postkomunistične procese v

sami Sovjetski zvezi, neizogiben pa je tudi vpliv sovjetskih dogajanj na druge vzhodno in srednjeevropske države z novonastajajočimi demokracijami. Pričakovati je, da bodo spremembe v Sovjetski zvezi pripeljale do pretresov v procesu popuščanja napetosti v svetu. Ni dvoma, da destabilizirana Sovjetska zveza z ogromnimi nuklearnimi in drugimi vojaškimi potenciali

lahko pomeni grožnjo svetovni ureditvi na političnem in gospodarskem področju. Končno, položaj v SFRJ, agresivnost dogmatičnih sil in njihovo stalno spogledovanje z možnostjo restavracije totalitarizma, nas utrjuje v prepričanju, da mora Republika Slovenija pospešiti proces razdružitve in si čimprej pridobiti mednarodno priznanje.

Bo prevrat v SZ spodbudil...

(Nadaljevanje s 1. strani)

jena v Moskvo. Vojaščina se sicer še vedno pospešeno umika, vendar to, po besedah generala Rašete iz 5. vojaške oblasti, še ne pomeni samostojnosti.

Hrvaška je v pravi agoniji spopadov. Premirje, ki ga je sklenilo predsedstvo Jugoslavije, se ne spoštuje, v desetih dneh je bilo med hrvaškimi silami, četniki, srbskimi uporniki in vojsko preko 130 spopadov, število mrtvih in ranjenih pa se stalno povečuje. Spopadi so se razširili že na zahodno Slavonijo in Kordun. Zvezni inšpektorji sicer nadzorujejo premirje. Po dvajset jih je v Slavoniji in Baranji, Baniji in Kordunu ter Krajini in severni Dalmaciji, vendar so nemočni in opravljajo samo naloge opazovalcev.

Hrvaška tudi še ni definirala napadalca. Vse preveč se govori samo o odpadnikih, srbskih teroristih in četnikih, opozicijska voditeljica Savka

Dapčević - Kučar pa zahteva, da se napadalec poimenuje – in to je Srbija.

V noči od nedelje na ponedeljek je eksplodiralo tudi v Zagrebu. Tarča napada je bila židovska občina in grobnica na zagrebškem Mirogoju. V kolikor je to res delo srbskih diverzantov, je akcija preračunana na odnos svetovnega židovskega lobija do Hrvaške, ki naj bi se obrnil proti njej.

Predsednik predsedstva Stipe Mesić je na nedeljski tiskovni konferenci v Zagrebu izjavil, da bo, v kolikor srbska stran ne bo spoštovala premirja, odstopil. Na Hrvaškem so z njegovo alibijsko vlogo v predsedstvu

vse bolj nezadovoljni, po eni strani naj bi zastopal Hrvaško, po drugi pa mora stalno sklepati kompromise, tudi v njeno škodo. V situaciji, ko mu ni uspelo pokoriti vojske, je njegova vloga vsaj tragikomična. V podobni situaciji je tudi hrvaški predsednik Tujman, kateremu že kar javno očitajo, da je poglaval hrvaške Srbe v upor, se dogovarjal z Miloševićem o Bosni, medtem pa so Srbi okupirali tretjino Hrvaške. Sedanje njegovo obljubljanje kulturne, gospodarske in celo politične avtonomije Srbom na Hrvaškem nekateri že ocenjujejo za dejansko spreminjanje hrvaško-srbskih meja.

Jože Rovšek

Gorbačov odstavljen!

(Nadaljevanje s 1. strani)

Uradna Avstrija je državni udar v Sovjetski zvezi komentirala z veliko zaskrbljenostjo. Kancler dr. Franz Vranitzky je izrazil dvom, da bo novim oblastnikom v Kremlju sprčo procesa demokratizacije v Sovjetski zvezi uspelo kolo časa zavrteti nazaj, za Avstrijo pa je poudaril, da je bilo povsem pravilno, da se je usmerila v Evropsko skupnost, ne pa v izključno zunanje-politično angažiranje v vzhodni Evropi.

Po mnenju novega vicekanclerja dr. Erharda Buska

pa bo zaradi dramatičnih dogodkih v Sovjetski zvezi svetovno zanimanje za Jugoslavijo zagotovo popustilo, kar pa hkrati pomeni tudi novo nevarnost posega jugoslovanske armade v nasilno reševanje jugoslovanske krize. Enako možnost je napovedal tudi koroški deželni glavar dr. Christoph Zernatto, medtem ko je njegov namestnik dr. Peter Ambrozy pozval k mirnemu razreševanju konflikta.

Prva noč po državnem udaru je minila brez vojaških posegov, proti jutru pa se je dolga kolona tankov napotila proti Leningradu. V pribaltskih republikah je oblast prevzela vojaška uprava, politiki Latvije, Litve in Estonije pa so prebivalstvo pozvali, da odločno brani suverenost teh republik. V Rigi je padla prva žrtev, ko so organi notranje varnosti streljali na nekega šoferja.

V Moskvi in nekaterih drugih mestih so se v terek dopoldne začele množične solidarnostne akcije v podporo Mihailu Gorbačovu, ruski predsednik Boris Jelcin je prebivalstvo Rusije pozval k generalnemu štrajku in dejal, da so novi oblastniki kršili ustavo ter da jih je treba postaviti pred sodišče. Bitka za oblast se je v Sovjetski zvezi očitno šele začela. Očitno je vsaj del vojske lojalen s Borisom Jelcinom. Zvedelo pa se je tudi, da je Gorbačov povsem zdrav.

PANORAMA

„Krizni komite“
prevzel vso oblast

Dosedanji podpredsednik Janajev je po sporočilu uradne sovjetske tiskovne agencije TASS v ponedeljek zjutraj prevzel položaj državnega predsednika in predseduje „posebnemu komiteju“, v katerem so še šef KGB Krjučkov, obrambni minister Jazov, notranji minister Pugo, predsednik kmečke zveze Stratodubcev, predsednik državnih podjetij Tisijakov ter visoki dosedanja politiki Pavlov in Baklanov. V pismu generalnemu sekretarju OZN Perezu de Cuellarju ter vsem najvažnejšim državnim predsednikom na svetu je Janajev poudaril, da bo nova oblast nadaljevala reformsko politiko ter izpolnjevala vse pogodbe in obveznosti, ki jih je SZ sklenila v času predsednika Gorbačova.

Strmoglavljeni predsednik SZ in partijski šef Mihail Gorbačov

Mihail Gorbačov

je leta 1985 kot 54-letni „novinec“ nasledil umrlega Andreja Černjenka na položaju generalnega sekretarja komunistične partije Sovjetske zveze. Leta 1988 – po odhodu Andreja Gromika – pa je postal tudi predsednik države in od tedaj združeval obe funkciji.

Leta 1990 je bil Mihail Gorbačov odlikovan z Nobelovo nagrado, ki pa jo je zaradi vse bolj napetega položaja znotraj države, predvsem v Pri-baltiku, prevzel šele letos. Osebna usoda Gorbačova ob redakcijskem zaključku še ni bila točno znana, svetovne agencije pa so sporočile, da se odstavljene predsednik nahaja v hišnem priporu. Kot pred njim Nikito Hruščova so tudi Gorbačova odstavili, ko je bil na dopustu.

Mihail Gorbačov – politik,
ki je spremenil podobo Evrope

Mihail Gorbačov je pred šestimi leti kot voditelj KP SZ stopil na najvišjo stopničko političnega odra vzhodne velesile in s tem tudi na svetovni politični oder. Njegovi gesli „Glasnost in perestrojka“ sta zajeli vso državo, vse države takrat še obstoječega Varšavskega pakta ter ostali svet; širilo se je upanje po večji svobodi in novi, mirljubnejši ureditvi Evrope in tudi sveta.

Predvsem pri zmanjšanju napetosti in nevarnosti katastrofalnega vojaškega spopada med velesilami je bil prav novi voditelj SZ gonilna sila za zmanjšanje in uničevanje velikega števila smrtonosnih vojaških sistemov, ki so ogrožali mir v svetu. Zadnjo tovrstno pogodbo sta sovjetski in ameriški državni predsednik podpisala šele pred slabim mesecem dni prav v Moskvi, v mestu, kjer od ponedeljka dalje življenje spet nadzorujejo tanki in vojaške in policijske enote.

Človek in politik Mihail Gorbačov pa je v zadnjih dveh, treh letih sploh omogočil velikanski preobrat v vzhodni Evropi in s tem spre-

V ponedeljek, 18. avgusta 1991 se je nepričakovano in presenetljivo končala politična pot človeka, ki je omogočil popolno spremembo podobe Evrope in tudi sveta: ob 5.45 uri je uradna tiskovna agencija TASS sovjetski in s tem tudi svetovni javnosti sporočila, da dosedanji predsednik Mihail Gorbačov „iz zdravstvenih razlogov“ ni več v stanju opravljati državniške posle. Oblast so prevzeli konzervativni komunisti in vojska!

menil celotno podobo našega kontinenta. Z njegovim privolenjem oz. celo z njegovo aktivno pomočjo je novembra 1989 padel diktatorski komunistični sistem v Nemški demokratični republiki in bili so postavljeni temelji za sedanjo Združeno Nemčijo, sledili so zlomi v Rumuniji, Bolgariji in na Češkoslovaškem. Politika državnika s svetovnim formatom je tudi pozitivno vplivala na druga krizna žarišča, tako v Evropi kot tudi v Afganistanu, v začetku letošnjega leta pa je tudi pomagala ustaviti pohod iraškega diktatorja v Perzijskem zalivu in pripomogla k načrtovani prvi konferenci o razrešitvi krize med Izraelom in arabskim svetom.

Medtem ko je poskus uvedbe glasnosti Gorbačovu uspel, je napovedana pere-

strojka obtičala sredi poti. Velikim uspehom na mednarodni ravni niso sledili uspehi ali vsaj bolj pozitivni rezultati znotraj države. Ne na političnem, ne na gospodarskem področju.

Stvari so se sicer premaknile oz. se začele premikati, ves bodoči razvoj in uspeh začetih reform pa je ob trenutku Gorbačovove odstavitve povsem pod vprašajem. Delni neuspeh pri gospodarskem in političnem prestrukturiranju je bil zato tudi eden bistvenih vzrokov njegovega padca in hkrati opravičilo prevzemnikom oblasti.

Prebivalstvo velike, toda – kot Jugoslavija – razpadajoče Sovjetske zveze ob teh trenutkih upa na nadaljevanje reform, na nadaljnje odpiranje struktur tako znotraj države kot navzven, prisoten

pa je tudi strah pred tem, da bi se kolo časa spet zavrtelo nazaj. Tak strah je zajel tudi vso Evropo in ves svet, pri čemer pa naj se ta samokritično vpraša, ali si ni s svojo malodušno, v prvi vrsti v svojo korist usmerjeno politiko tudi sam naložil del krivde za najnovejši dramatični in tragični razvoj v Sovjetski zvezi.

Drži namreč, da je v celotnemu zapadu – in to ne le v močnem konzervativnem in vojaškem taboru, ki je sedaj spet prevzel oblast v Sovjetski zvezi – uspelo ustvariti vtis, da se ji je Sovjetska zveza z vso vzhodno Evropo poceni prodala. To je bila voda na mlin tistim, ki nimajo interesa, da se ustvari „novi dom Evropa“ kot jo je imenoval sam Gorbačov, ampak da se spet uveljavi politična, idološka, gospodarska in ne nazadnje vojaška delitev sveta, kot v času hladne vojne, za katero smo mislili, da je že preteklost.

Svet se upravičeno, in upam, ne prepozno, sprašuje: Kaj po Gorbačovu?

Ivan Lukan

Georgia Busha,

predsednika ZDA, je državni udar v Sovjetski zvezi popolnoma presenetil. Kot poročajo agencije, je odstavitev Mihaila Gorbačova presenetila celo ameriško obveščevalno službo CIA ter Bushovega svetovaleca za državno varnost Scowcorfta, slednji je novico izvedel iz medijev...

Ameriški predsednik je v prvi reakciji situacijo po odstavitvi Gorbačova ocenil za „zelo resno“ in zahteval vrnitev Gorbačova.

Gorbačov je bil odločilna osebnost za padec „Železne zaves“ in Berlinskega zidu

Gorbačov z ženo Raiso pri papežu Janezu Pavlu II.

TRIBUNA BRALCEV

O izobraževanju in delu vzgojiteljic v otroških vrtcih

Zelo je razveseljivo, da mladi razmišljajo o delu v otroških vrtcih, o potrebi po njih in izobraževanju vzgojiteljic.

Zaradi spreminjanja družbe postajajo ta vprašanja vse bolj aktualna.

ZSO in NSKS sta vedno poskušali vplivati na izboljšanje vzgoje predšolskih otrok in na uvajanje dvojezičnosti v otroških vrtcih. Strokovno pedagoško združenje je od ustanovitve dalje večkrat sodelovalo pri pogovorih z vladnimi strukturami.

Zabeležiti je nekaj uspehov:

- v času kanclerja Kreiskega je plačevanje dvojezične vzgojiteljice v javnih otroških vrtcih prevzel Urad zveznega kanclerja;
- zvišana je bila dunajska dotacija za privatne dvojezične vrtce;
- boljše možnosti izobraževanja dvojezičnih vzgojiteljic. (Žal smo se leta 1985 zaradi lastne nerodnosti za celovsko izobraževalno ustanovo namesto možnih treh ur slovenskega pouka na teden strinjali z dvema tedenskima urama slovenščine kot zadostnim številom ur.)

Vsa obširnejša pisanja slovenskih osrednjih organizacij v zvezi s šolstvom na Dunaj ali drugam vsa leta vsebujejo tudi vprašanja dvojezične vzgoje otrok v predšolski dobi.

Pred sedmimi leti predloženi skupni predlog ZSO in NSKS o prioriteti izgradnje dvojezičnih otroških vrtcev na dvojezičnem ozemlju Koroške predvsem iz finančnih razlogov ni bil realiziran.

S šolskimi vprašanji se – večinoma v okviru ZSO – ukvarjam približno 15 let. Zato dobro vem, kaj se je dogajalo v tem času. Moja mnogokrat izrečena želja o potrebi zaposlitve (skupno NSKS in ZSO) jurista, ki bi se polnopravno ukvarjal s šolskimi vprašanji, se ni uresničila. Prepotrebna kontinuiteta spremljanja šolskih vprašanj zaradi pomanjkanja ustrezne osebe v preteklosti ni bila mogoča v zadostni meri. Da tako stanje ne more ostati brez negativnih posledic za koroške Slovence, vemo vsi.

Posebno pa nas je prizadelo razhajanje stališč o šolskih vprašanjih med ZSO in NSKS od leta 1987 dalje.

Neenotnost obeh slovenskih osrednjih organizacij posebno močno otežuje tudi delo Strokovnega pedagoškega združenja (SPZ). Kljub temu mlado društvo dosega velike uspehe na področju izdajanja učil in didaktičnih iger v slovenskem jeziku ter na področju spremljanja in ocenjevanja sprememb v manjšinskem šolstvu. Posebno ob reformi l. 1988, saj je SPZ o tej temi izdalo kar dve (leta 1989 in 1991) obširni publikaciji. Delovanje SPZ vseskozi finančno podpira ZSO, NSKS pa mu je poma-

gal le do leta 1987. Tudi na pismene prošnje NSKS ne reagira. Ta čas tudi glasilo NSKS, „naš tednik“ očitno ne sodeluje več z našim združenjem.

Kot primer nesodelovanja navajam tiskovno konferenco SPZ pri Joklu v Celovcu, dne 27. 6. 1991, kjer smo predstavili obširno publikacijo o treh letih izkušenj z ljudskošolsko reformo 1988. „naš tednik“ se tiskovne konference ni udeležil in tudi ni poročal o publikaciji. Torej se obnašamo povsem strankarsko!

Ustanavljanje dvojezičnih otroških vrtcev ali dvojezičnih skupin poteka po občinah in je politično ter finančno vprašanje. Vsakdo, ki je ali je kdaj bil občinski odbornik na slovenski občinski listi, bo vedel povedati, kako težko se je v obstoječi koroški klimi na občinski ravni pogovarjati o ustanovitvi dvojezičnega otroškega vrtca. V Železni Kapli npr. so se starši več let prizadevali za ustanovitev dvojezične skupine v javnem otroškem vrtcu in končno vendar uspeli. Na Bistrici v Rožu so starši že pred desetimi leti pošiljali prošnje deželnemu glavarju Wagnerju, a še sedaj ni dvojezičnega vrtca. V Žitari vasi je svojčas občinski odbor z večinskim sklepom preprečil ustanovitev dvojezičnega otroškega vrtca.

Upam, da bo v času pomembnih političnih sprememb kaj več posluha za najosnovnejše potrebe koroških Slovencev.

Kar sem napisal, je bila zadnje dni v juliju tudi vsebina četrturnega telefonskega pogovora z A. Mlinarjevo, avtorico reportaže. Poskušal sem ji razložiti tudi nalogo SPZ in pripravljenost, da bi skupno z osrednjima organizacijama koroških Slovencev podvzeli ponoven poizkus za izboljšanje situacije na področju predšolske dvojezične vzgoje. Ob tem se zavedam, da naše društvo pri tem ne more odigrati kake odločilne vloge, saj ne more reševati ne finančnih pa tudi ne političnih vprašanj v deželi Koroški in po dvojezičnih občinah.

Za zaključek naj še poudarim, da ne morem akceptirati posebno zadnjega stavka reportaže. Posebno vse mlade pozivam, da od organizacij zahtevajo premišljeno, kontinuirano, predvsem pa skupno delovanje, vsaj kadar gre za naše najosnovnejše potrebe.

Franč Kukovica

MePZ „Podjuna“ na televiziji

Mešani pevski zbor „Podjuna“ bo sooblikoval televizijsko oddajo pod geslom „Pesmi in narava“, ki bo na sporedu v soboto, 31. avgusta ob 16.45 uri na 2. avstrijskem programu.

Promocijske agencije so stalni partnerji ne le različnih podjetij, namreč tudi časopisov. Svoj 1000-dnevni obstoj je pred kratkim v Celovcu praznovala mlada, toda že zelo uspešna agencija „PUBLICO“, s katero sodeluje tudi uredništvo Slovenskega vestnika. Z razvijanjem agencije na Koroškem je začel mag. Michael Slamanig (na sliki s svojimi sodelavkami) leta 1988, agencijska mreža pa medtem zajema tudi Dunaj, Gradec, Salzburg in Innsbruck. Na nadaljnjih večkrat 1000 dni!

Slika: W. Fritz

Manjšinski jeziki v avstrijskem parlamentu

Po ideji izdajatelja večjezične knjige „Avstrijska lirika: in niti besede nemško“ Geralda Nitscheja bo 30. septembra letos v avstrijskem parlamentu slišati vse jezike

Caritas prosi za pomoč v boju proti lakoti v Afriki

Katastrofa lakote, ki grozi afriškemu kontinentu, utegne biti še hujša, kakor je bila tista v letih 1984/85. Glavni vzrok za to so izostajanje dežja in porušenje ekološkega sistema zaradi erozije tal oziroma napredovanja puščave. Svetovna organizacija za prehrano pri OZN FAO opozarja, da je v vsem saheljskem pasu brez takojšnje pomoči okoli 20 milijonov ljudi izpostavljeni smrti zaradi lakote. Posebno prizadete države so Etiopija, Sudan, Mali, Burkina Faso, Mavretanija, Senegal, Liberija, Angola in Mozambik. Samo v Etiopiji (v Eritreji in Tigraju) po izjavah skupine za pomoč grozi smrt zaradi lakote okoli 2,5 milijona ljudi.

Koroška Caritas je svojo avgustovsko nabirko v celoti namenila pomoči Afriki in prosi za prispevke na konto 5587 pri Kärntner Sparkasse.

avstrijskih manjšin. Širši avstrijski politični javnosti se bodo predstavili z literarnem branjem.

Predsednik avstrijskega parlamenta dr. Heinz Fischer bo skupaj s predstavniki iniciative „Manjšinsko leto 1993“ povabil k sodelovanju avtorje oz. umetnike vseh v Avstriji živčih manjšin, ki bodo v svojem jeziku predstavili svoje pesmi. Besedilo bodo v prevodu optično projicirali na veliko tablo, tako da bodo branju lahko sledili tudi nemško govoreči.

Kdo bo na tem branju zastopal koroške Slovence, še ni določeno.

Celjski planinci obiskali Koroško

Kar nekam pozabljeno je bilo še neko drugo srečanje naših planincev s pobratenimi tovariši od Avto-Celja. Poročali smo že, da smo z njimi majnika meseca opravili izlet na goro bogov – Olymp v Grčiji. V majhno zahvalo so kapelski planinci povabili prijatelje v naše kraje.

Tako smo si skupaj s Celjani ogledali znamenite Obirske jame z vsemi njenimi čudesi. Vodičeve razlage je prevajal in v marsičem še dopolnjeval naš vestni in marljiv Miha Travnik, dober poznavalec zanimivega podzemljskega kraljestva. Seveda si vseh, lepo število kilometrov dolgih rogov nismo mogli ogledati, ker tudi niso odprti za obiskovalce, a že tista pičila dva kilometra s prijetnim hladom (5 stopinj C) in sorazmerno visoko zračno vlažnostjo sta nam omogočila spoznati kotanjo škrtov, dvorano orgel, kapele, smaragdno – zeleno jezero in še nič koliko drugega. Ob spremljavi glasbe in svetlobnih efektov se rovi s svojimi stalagmiti in stalagtitmi dozdevajo še bolj neresnični – pravični.

TRIBUNA BRALCEV

Dobronamerno!

Pred nedavnim je naneslo, da sem s svojimi poslovnimi prijatelji iz Italije šel na večerjo k Miklavžu v Bilčovs. Ne nazadnje tudi zato, ker na gostilni poleg Gaststätte in Gostišče lepo po italijansko piše Trattoria.

Pri naši mizi sicer ni bilo težav, ker znam slovensko in nemško, pač pa neka italijanska gostja strežnikom ni mogla dopovedati, da si želi rezervirati mizo do prihoda svojega moža. Nekako smo se vključili in rešili težavo.

Ob tem sicer drobnem dogodku se mi zastavlja vprašanje nivoja našega slovenskega (dvo- in večjezičnega) gostinstva. Osebo mislim, da mora biti ponudba vsaj v tistih jezikih, ki jih izkazujejo gostilniški napisi in jedilniki. Če gostilničar temu ne more zadostiti, naj ostane skromnejši in naj Trattoria umakne z napisu. Morda bi pa poiskal ustreznega strežnika (študenta/ko) italijanščine, ki jih zagotovo ne manjka!

Razumljivo je, da v času turistične konice gostom strežejo tudi neuki mladeniči in mladenke. Sprašujem pa se, kako je to potekalo ob nedavnem vrhunskem političnem srečanju med predsednikom R. Slovenije Milanom Kučanom in avstrijskega parlamenta Heinzem Fischerjem. Bojim se za nivo postrežbe, zato gostincem na Koroškem predlagam, da se za take (razveseljive) primere ustrezno organizirajo. Če sami nimajo visokokvalificiranega kadra, si ga lahko sposodijo, če je potrebno tudi iz Slovenije.

Res da to nekaj stane, vendar pri takih protokolarnih obiskih cene običajno skoraj niso pomembne.

In še to: Če imamo opravka s tujimi gosti, predvsem Italijani in Jugoslovani, jim ponudimo tudi več vrst kruha, takega, ki so ga navajeni; – morda pa bodo posegli tudi po našem koroškem...

Toliko v dobri nameri.

Kristijan Breznik, Celovec

Iz podzemlja smo se nato odpravili k Peršmanu, kjer smo si ogledali muzej iz naše žalostne preteklosti. Nato smo ob diapozitivih obujali spomine na minuli izlet v Grčijo in Makedonijo. Tem je dala dodatni okvir še neke vrste epopeja (že osma po vrsti) – v verze zajet potopis. Sledila je družabnost in tudi poskočnih viž muzikantov ni manjkalo.

Že o mraku smo se poslovili z zagotovitvijo, da to še zdaleč ni bilo zadnje srečanje, saj nas čaka še veliko gora križem Evrope.

Sejem Vino 91

V času med 26. avgustom in 1. septembrom bo v Ljubljani 37. mednarodni vinogradniško – vinarski sejem Vino 91. Na sejmu bo sodelovala vrsta tujih in domačih razstavljalcev vin, alkoholnih in brezalkoholnih pijač. Mogoče pa bo poskusiti tudi prek 1000 vzorcev, ki so sodeovali v tekmovalnem delu. Največ nagrad so letos prejela avstrijska vina, slovenska pa so pobrala 14 velikih zlatih medalj, 84 zlatih in 151 srebrnih.

ZAKLADNICA KOROŠKE

Deželna razstava Št. Pavel 1991

27. april – 27. oktober, vsak dan od 9. do 17. ure

900 let benediktinske opatije

Med pevci moškega zbora Borovlje so tudi nadarjeni glasbeniki, ki skrbijo za spremljavo

Borovljani deset let spet v zboru slovensko pojo...

Pred in tudi še nekaj časa po drugi svetovni vojni je Slovensko prosvetno društvo v Borovljah slovelo po svojem velikem moškem zboru, ki je nastopal po južni Koroški in tudi Sloveniji. Toda že leta 1955 je ta dejavnost prenehala in v društvu v Borovljah so peli le še člani ansambla Drava. Vendar se je junija leta 1981 pojavila nova skupina, ki si je zadala nalogo, da ponovno oživi moško zborovsko petje.

Takrat se je zbralo šest pevcev (Werner in Hanzi Oraž, Aleksander Dovjak, Simon Čertov, Peter Koschutnik in Roman Verdel), slednji je prevzel vodstvo, in moški zbor Borovlje, sicer le šestčlanski, je imel svoj prvi nastop.

Deset let zbor v Borovljah torej spet poje. Predsednik društva Melhijor Verdel je tega dogodka izredno vesel: „Naš zbor je sicer najmlajši slovenski zbor na Koroškem, vendar je za naše delovanje izrednega pomena. Sicer so bile z njim že tudi težave, vendar je predvsem sinu Romanu vedno spet uspelo pritegniti nove pevce. Tako je naše društvo prav preko zbora postalo bolj znano, in ob tem nas tudi uradna občina ne more prezreti.“

Boroveljski pevci nastopajo na raznih prireditvah in s tem pripomorejo, da se slovenska pesem tudi uradno uveljavlja. Pevci pa so sodelovali tudi pri navezovanju prvih stikov z nemško govorečimi soobčani, jih pritegnili k skupnim prireditvam, kakršne so vsakoletne ob nacionalnem prazniku „Dober

večer, sosed“.

Toda povrnimo se k začetku sedanjega moškega zbora. Predsednik društva Melhijor Verdel pravi: „Pravzaprav nihče ni povsem verjel, da bo zbor dejansko mogoče obnoviti. Botra ideja sta bila dejansko Bertelj Logar in moj sin Roman, ki sta se kot študenta v Gradcu odločila, da poskusita oživiti zborovsko petje prav tam, kjer med slovenskim življenjem ni zborov. Tako je na Suhi nastal Suški oktet, Roman pa je začel z zborom v Borovljah.“

Dejansko je zborček nastal kar nekoliko nenavadno. Zborovodja Roman Verdel pripoveduje: „Zbrali smo se šele tri dni pred našim prvim nastopom. Šest nas je bilo in sploh nisem bil prepričan, da bo iz tega poskusa nastal stalen zbor. Po nastopu pa je šlo precej lažje, tako da smo lahko vključili še nekaj pevcev. Začeli smo seveda z lahкими pesmimi, ki so bile novim pevcem, seveda pa tudi publiki všeč. Po petih letih smo nato že kar kvalitetno peli, vendar smo kmalu nato izgubili nekaj pevcev, ki

so morali pač s trebuhom za kruhom ali pa so odšli študirat... Večkrat smo imeli težave, da nas je bilo premalo, hkrati pa je trpela tudi naša kakovost. To je bilo zelo težko obdobje, ki pa smo ga nekako prebredli. Sedaj je devet stalnih pevcev, v prihodnje pa želim z njimi našturiti nov spored, ki bi vseboval predvsem pesmi o našem kraju pa tudi nekaj mojih priredb. S tem upam, da bomo pridobili tudi na kulturnem pomenu.“

Pogoji za to so zagotovljeni. Predsednik Melhijor Verdel z zadovoljstvom ugotavlja, da je v zboru precej dobrih pevcev. To so namreč dokazali tudi na jubilejnim koncertu, na katerem so kot gostje sodelovali še kvartet Smrtnikovih bratov ter bratje Zupan iz Tržica. Ob kratkem predavanju z diapozitivi pa si je vsak obiskovalec lahko ustvaril tudi podobo o tem, kako je boroveljsko društvo s svojim moškim zborom postalo aktiven subjekt tudi v uradnem občinskem življenju. Tudi za to gre pevcem in društvenikom vse priznanje, seveda pa vsem velja tudi želja, da jim bo po desetih letih mogoče praznovati dvajsetletnico. V priznanje pa so mnogim pevcem in društvenikom podelili tudi Gallusove značke, med njimi pa sta zlati prejela Peter Waldhauser in Franc Wakounig.

Kot gostje so zapeli Smrtnikovi bratje

Roman Verdel

Spominski pohod na Jepo

V nedeljo, 11. avgusta smo se planinci in rojaki od blizu in daleč srečali na Bleščeči planini, da se v notranji zbravnosti in veseli družabnosti spomnimo očeta planinske koče – Jozija Miklavčiča. Temu korenitemu narodnjaku in vnetemu ljubitelju gora – Ščedemnikovemu očetu iz Šentjanža pri Rožeku – gre v glavnem zaslug, da stoji planinski dom „Koča nad Arihovo pečjo“ na tem prelepem kraju pod Komnico. Njegova skrb pa se ni omejila le na postavitev planinskega zavetiča samega, ampak je znal tudi poskrbeti, da je v njem zaživila topla in prijetna domačnost.

Nič koliko naših rojakov, sosedov in tujcev je v pičlem četrstoletju obstoja prestopilo njegov prag, se tam odpočilo, okrepčalo, poveselilo ali našlo zavetje pred kakšnim neurjem. Zares pisana je sorazmerno kratka zgodovina te koče, saj je bil njen obstoj že močno ogrožen. „... vse je vihar razdjal, a dom je zmiraj stal...“. Danes se popotniku predstavlja lepo urejen in obnovljen, marljive in neutrudljive roke vedno spet skrbijo za njegovo ohranitev tudi še bodočim rodom.

Obletnico Jozijeve smrti tako že dolga leta obhajajo sorodniki, prijatelji in znanci na njegovem planinskem domu na Bleščeči. Bolj pogumni se odpravijo tudi na vrh Jefe in sledijo stezam svojega vzornika, ki jih je njegova že utrujena noga tolikokrat prehodila.

Tokrat zavita v meglo je sicer skoparila s svojim gorskim čarom, a tudi v sivem pajčolanu je mogočna – skriv-

nostna. Pohodnike pa je na Bleščeči planini sprejelo sonce, prijetna družabnost, vabljivo dišeča enolončnica in blagodejna hladna pijača.

Pri popoldanski spominski maši, ki jo je daroval rojak in vnet planinec Pepi Marketz, se je ob koči zbralo lepo število ljudi, ki so ganjeni spremljali razmišljanje mašnika. Govorilo je njegovo srce – govoril je o človeških odnosih, o predsodkih, ki jih je moč premestiti šele, ko svojega sodruga spoznaš, si se mu pripravljen približati; kajti vse preveč nas ločijo vidne, nevidne ali tudi le domnevne pregrade, podobne goram, zakrivajoč pogled na drugo stran. Le ko se podaš na vrh, ko ga premagaš, se odkrije pogled, da se sosesčina sploh ne razlikuje od lastne okoliščine, od lastnega bistva – zato je planincu medsebojno razumevanje in nesebična pomoč povsem nekaj razumljivega.

Daritev pa je prof. Jožko Kovačič glasbeno obogatil s svojimi „Vaščani pojo“ iz Bilčova. V veseli družabnosti in petju je izvenel spominski dan na našega nepozabnega Ščedemnikovega očeta.

Haider odklonil sodelovanje v častnem odboru za dobrodelni koncert

Vrsta mednarodno znanih umetnikov, med njimi Michael Heltai, Julia Bernheimer, Boris Bergamentschikow, koroški madrigalni zbor, koroški simfonični orkester, se je odzvala na povabilo vlad Koroške in Slovenije, da nastopijo na dobrodelnem koncertu za žrtve vojne v Sloveniji prihodnjo nedeljo, 25. avgusta, v kongresni dvorani v Beljaku.

Večer sočutja in solidarnosti bo izveden pod pokroviteljstvom obeh šefov vlad ter festivala Koroško poletje (Carinthischer Sommer). Poseben pečat pa bo večeru dal tudi opus Leonarda Bernsteina (Candide, Mass, West Side Story), ki se je vse svoje življenje prizadeval za mir, svobodo in humanizem. Na sporedu bodo tudi dela Johanna Strauša, Frederica Chopina ter Gustava Mahlerja.

Vstopnica za gala-koncert pod geslom „Umetniki pomagajo slovenskim družinam v stiski“ stane 1000 šilingov.

Deželni glavar Zernatto je na tiskovni konferenci v Celovcu v zvezi z dobrodelnim koncertom tudi povedal, da je ustanovljen poseben častni odbor. V njem je med drugim tudi predsednik koroške socialdemokratske stranke in prvi namestnik deželnega glavarja dr. Peter Ambrozy, Zernattov drugi namestnik, bivši deželni glavar dr. Jörg Haider, pa je ponovno dokazal svoj pravi obraz in odklonil sodelovanje...

Pepca Wrolich 70

LOČE. – Pretekle dni je v Ločah pri Ročičniku (Pušniku) praznovala Pepca Wrolich svoj 70. življenjski jubilej. To gostišče, kjer slavljenka živi od svojih otroških dni, je bilo vsa leta shajališče naših rojakov in tudi domače slovensko prosvetno društvo je imelo tam še v povojnem času svojo prireditveno dvorano. Tod so naši ljudje igrali, prepevali ali se poveselili, in Pepca je znala vedno skrbeti za dobro počutje. Tudi rajni loški župnik dr. Ogris je tam preživel leta svoje jeseni.

Zadnje čase Pepca sicer malo boleha, a po svojih močeh še vedno skrbi za to in ono, čeprav so ji otroci že odrasli in celo vnuki bi že radi „pomagali“.

Med mnogimi sorodniki, prijatelji in znanci so jo počastili tudi naši pevci. S slavljenko so ob dobro obloženi mizi posedeli pod domačo lipo in „punli“ o dogodivščinah „v starah cajtah“, od stezic k’ so včasih bile...

Ob marsikateri veseli so Pepci želeli:

Mi pevce žalimo t’ prou iz srca, da zdrava in srečna – pa uštna b’ bua.

Naj sunce t’ sije, da rasu bo cviet – bueg naj t’ podare še n’č k’lko liet.

Od Berlina do Budyšina

Pevski zbor „Rož“ v gosteh pri Lužiških Srbih

Objavljamo spominski zapis v nadaljevanju o potovanju in gostovanju Mešanega pevskega zbora „Rož“ v prejšnji Nemški demokratični, zdaj združeni Nemčiji. Pisec poleg nastopov slikovito opisuje vtise, se pogloblja v ozadja (zgodovinska, socialna) nemške družbe in predvsem v kulturnopolitično situacijo tamkaj živčih Lužiških Srbov. Prispevki so nam dobrodošli, da z njimi pogledamo preko informativnega zidu ožje Koroške, bralcem pa jih priporočamo za pozorno branje.

Uredništvo

ZADNJI DEL

V svojih delih je krepil narodno zavest svojih Lužičanov, obsojal odpadništvo in poudarjal nujno potrebno enotnost. Poezija mu je bila sredstvo za varovanje ljudstva pred raznarodovanjem, vodil ga je, učil in se odzival na vse krivice, ki so mu pretile. Največja krivica pa se je godila njemu samemu, saj je kot duhovnik moral vse življenje preživeti v pregnanstvu; premeščali so ga po nemških krajih zunaj dvojezične Lužice, med drugim v Dresden, Chemnitz in celo na Češko. Šele po upokojitvi je smel priti nazaj med svoje. V Pančicah je preživel zadnje leto svojega življenja, v sosednjem Kukowu je bil rojen. Zato je razumljivo, da ima prav tu spominski muzej.

Dan smo sklenili s hortikulturnim ogledom. Nad mestom Kamjenc/Kamenz (v bližini je znani kamnolom) se razprostirajo nasadi rododendrona. Veliki grmi so prav tedaj opojno cveteli in vabili na sprehode. Zvečer pa smo imeli še krajšo skušnjo za nastop pri maši.

Jutranje sonce je napovedovalo lep praznični dan: swjatkowna pónđzela (binkoštni ponedeljek). Blizu kraja Nowa wesca/Neudorf, kjer smo bili nastanjeni, je vas Rožant/Rosenthal, znana po tem, da na ta dan množice vernikov iz sosednjih vasi v procesijah prihitijo k svečani maši. Mi smo se kajpak pripeljali z avtobusom. Opaziti je bilo še dva avtobusa čeških romarjev, sicer pa skoraj ni bilo avtomobilov, vsi so prihajali peš, tudi iz bolj oddaljenih vasi; o tem smo se prepričali, ko smo z avtobusom prehitevali trume vernikov.

Vaške procesije iz osmih sosednjih vasi so si bile podobne: spredaj sta dva fanta nosila vsak svoj prapor, nato eden razpelo, za njimi so sledila dekleta v narodnih nošah in prva štiri med njimi so na ramenih nosila na dveh v križ oblikovanih prečnih drogovih pritrjen Marijin kip, potem še druge ženske in moški. V rokah so imeli cerkvene pesmarice in iz njih so vso pot prepevali enoglasne napeve z mnogo kiticami; bilo je ljudsko petje.

Piše: Mila

Tako so prispeli na prizorišče maše na prostem, ki je oddaljeno kakih 300 m od vaške cerkve na velikem travniku ob robu borovega gozda. Prostor za oltar je dvignjen na nasipu in prekrit z leseno strešno konstrukcijo, ljudstvo pa je pod milim nebom. Do pričetka obreda se je na prostrani travnik zgrnilo blizu 2000 vernikov. Nekateri starejši so s seboj prinesli zložljive stolčke. Pogled je bil prav slikovit: v prvih vrstah so v širino skoraj 100 m sedela dekleta v narodnih nošah. Oblačila so pretežno bele barve, dolžine do gležnjev. Na glavi imajo tesno prilegajoče se kape in iz njih padata po hrbtu skoraj do tal dva široka trakova rumene, zelene ali rožnate barve. Starejše žene pa se odevajo v črno nošo, ki je dvodelna. Tudi teh je bilo videti kar precej, dokaz ohranjanja narodne pripadnosti.

Nam je bil dodeljen prostor pod streho za oltarjem in za dvanajstimi duhovniki, ki so somaševali. Postavljeni so bili mikrofoni in menili smo, da je to ozvočenje. Šele kasneje, po maši, smo izvedeli, da je obred prenašal srbski radio v

Budyšinu. Pozdravili in napovedali so nas kot zbor iz Korotana, pa smo se spraševali, ali Lužičani sploh vedo, kje je ta Korotan... Po naših občutkih smo se dobro odrezali, sam obred pa je bil za nas veliko doživetje. Prvič smo peli pri maši, in to na prostem, pred nenavadno množičnim občinstvom, povrh še daleč v tujini, pa vendar med bratrance po jeziku. Razen našega petja in pozdrava v češčini je bil obred izključno v srbsčini, kar je za nas pomenilo poldrugo uro živega stika z gornjesrbsčino. Povedati je namreč treba, da je naše siceršnje sporazumevanje z lužiškimi gostitelji zaradi prevelikih jezikovnih razlik potekalo v nemščini.

Po maši se je množica vernikov neverjetno hitro razšla, tako kot ob prihodu v procesijah, le da zdaj ni bilo opaziti, da bi prepevali, mudilo se jim je domov na kosilo.

Popoldne smo se odpeljali na zaključni koncert našega pevskega gostovanja v Budyšin/Bautzen, najpomembnejše mesto Lužiških Srbov. Ima 55.000 prebivalcev, zvečine Nemcev, je središče Gornje Lužice in hkrati kulturno in politično središče Lužiških Srbov. Tu imajo sedež pomembne srbske ustanove: šola in pedagoški inštitut za šolanje lužiskosrbskih vzgojiteljev in učiteljev, poklicni ansambel za lužiskosrbsko ljudsko kulturo (folklorni ansambel), Nemško-srbsko poklicno gledališče, založba Domowina s tiskarno, uredništvo dnevnika „Serbske Nowiny“ in drugih publikacij in oddelek ministrstva za srbska vprašanja. Mesto je zelo slikovito. Že od daleč je na vzpetini nad reko Sprevo videti staro mestno jedro z ohranjenimi značilnimi obrambnimi stolpi. Ko pa smo se kasneje sprehodili po ulicah, je bil viden precej klavrn: hiše so zanemarjene, omet odpada z zidov, nekatere hiše se podirajo ali so že kar v razsutem stanju. V prejšnji NDR za to najbrž ni bilo ne posluha ne denarja. Opazili pa smo opaže okrog nekaterih fasad in razkopane ulice, torej se vendarle nekaj premika na bolje.

Na binkoštni ponedeljek dekleta v skupinah s kipom Marije prihajajo na mašo na prostem

Na izpostavljenem robu nad Sprevo je Ortenburški grad, kjer je tudi srbski muzej (ogledali smo si ga pred 12 leti), sredi mesta je mogočen magistrat, staro mestno jedro obkroža deset obrambnih stolpov, zanimiva je tudi velika gotška cerkev sv. Petra z nevsakdanjo posebnostjo: razdeljena je v dve polovici; zadnji del služi katoliškemu bogoslužju, sprednji pa protestantskemu.

Naš koncert je bil v osrednji stavbi Lužiških Srbov – v Srbskem domu. Potem ko so ga ob koncu vojne nacisti razrušili, so v letih 1947 do 1956 postavili novega. V veliki štirinadstropni stavbi je sedež Domowine, svoje prostore pa imajo še radio, knjigarna, Dom za lužiskosrbsko ljudsko umetnost in oddelek za lužiskosrbsko šolstvo.

Sicer ne velika dvorana je bila povsem polna. Sedemindeseti in (verjetno) zadnjič smo odpeli „Ponižane in razžaljene“. Povezavo smo prepustili gostiteljem. Bila je seveda v gornjesrbsčini. Besedila sta izmenoma interpretirala ženska in moški, dobra recitatorja, in doživeto podprla naše petje. Kljub zelo neprimernemu majhnemu odru, zaradi česar je bilo potrebno prilagoditi, se pravi osiromašiti nekatere scenske postavitve, smo navdušili. Poslušalci so ploskali stoje. In zgodilo se je nekaj, česar doslej še nismo doživeli:

vsa dvorana je zapela v en glas, očitno je šlo za zahvalno pesem, razumeti je bilo besede slava vam in hvala. Še lep čas po koncertu smo se pogovarjali z obiskovalci, ki se kar niso hoteli raziti. Po njihovih spontanah reakcijah sodeč jih je naš nastop prevzel; in to je tisto, kar je slehernemu pevcu v največje zadovoljstvo.

Na zadnjo večerjo smo bili povabljeni v bližnjo srbsko vas Radwor/Radibor, v gostilno „Meja“ (maj). Tam smo se s skromnim darilom oddolžili našemu spremljevalcu Štefanu in seveda glavnemu zaslužnemu za naše lužiskosrbsko doživetje – Witu Meškanku. Dolg aplavz je pomenil naše zadovoljstvo in zahvalo, da smo lahko s pesmijo prišli med Lužiške Srbe, da smo spoznali njihovo deželo, kraje in ljudi, njihovo zgodovino in kulturo; da smo doživeli vsaj delček življenja tega majhnega naroda, za katerega nekateri doslej pravzaprav sploh nis(m)o vedeli, da obstaja in da je toliko podobnosti v zgodovinskem razvoju; da smo se spoznali z njihovimi prizadevanji za sobivanje v okolju, ki jim z novim režimom – združitvijo Nemčij – ne prinaša najboljših upov.

Take in podobne misli so nas prešinjale tudi naslednje jutro, v torek, ko smo se poslavljali od Lužice. Pred nami je bil še zadnji velik potovalni zalogaj – 900 km vožnje v Korotan. Prestali smo tudi to in zaokrožili 2500 km dolgo pevsko potepanje.

Domov smo poleg prijetnih spominov prinesli nekaj pomembnih spoznanj: da obstajajo še manjši narodi od nas, ki nimajo svoje državnosti in še manj matične domovine, da so odvisni samo od (ne)naklonjenosti in (ne)razumevanja močnejšega sosedaja. Marsikatera izkušnja Lužiških Srbov nam je zrcalna podoba, pa tudi poduk: vztrajati in se boriti za preživetje v nič kaj prijazni prihodnosti.

Opomba: nekateri zgodovinski in literarni podatki so povzeti iz knjige Toneta Glavana Lužiški Srbi

Stari del mesta Budyšina

Tokrat le remi

Morda smo od SAK po gladki zmagi proti lanskemu drugoligašu WAC pričakovali preveč, kljub temu pa je bil rezultat brez zadetkov proti VSV/Beljak le nekolikšno razočaranje. Tokrat je predvsem manjkala borbenost, s katero je SAK že večkrat dosegel lepe uspehe, premalo pa je bilo opaziti tudi tehnično premoč SAK. Tako se je Beljak, ki je teden poprej podlegel Brežam kar z 0 : 4, rešil ponovnega poraza, pa čeprav

je najboljši igralec Beljačanov Arnold Koreiman že po nekaj minutah ugotovil: „Danes zagotovo ne bomo dosegli zadetka.“

Dejansko SAK tudi nikoli ni bil v nevarnosti, da bi domačini povedli. Toda tudi igralci SAK so se tokrat preveč zgubljali v neefektivnih soloakcijah, tako da je bil izid logičen - 0 : 0. Zares škoda za zapravljeno točko, škoda pa tudi za večjo reklamo za nedeljsko tekmo proti Brežam.

Tudi Werner Urschitz (v sredini) je premalo tvegaj in ostal brez zadetka

ŠPORT

Globalnica ne vodi več na lestvici 1. razreda D. V Rudi je namreč nesrečno podlegla z 1 : 2, tako da za St. Michaelom v Labotski dolini zaostaja za eno točko. Točko zaostanka ima tudi Dobrla vas, ki je v Šentpavlu igrala neodločeno (3 : 3), Šmihel pa je po remiju proti Šmarjeti v Rožu (1 : 1) s tremi točkami na 8. mestu.

Manfred Hober (desno) tokrat ni blestel

Važni zmagi za Bilčovs in Kaplo

Najprej so se igralci Bilčovsa poveselili, da jim je podjetnik Supanz podaril nove trenirke, nato pa je na Potoku zavladovalo splošno veselje, saj so domačini premagali Liebenfels z 2 : 0. Že v deseti minuti je namreč Werner Kuess - sicer po sreči, a vendar - zadet v mrežo, nato pa je predvsem obrambna vrsta domačinov spretno ubranila vodstvo. V 78. minuti pa je Kuess po lepi podaji Krainerja dosegel še

drugi zadetek, tako da Bilčovs po treh kolih s štirimi točkami zaseda četrto mesto.

To mesto pa si Bilčovščani delijo z doslej zelo uspešnim novincem, namreč z ekipo iz Železne Kaple. Tudi ta je tokrat zmagala z 2 : 0, ko je gostila ekipo iz Šentandraža. Ta zmaga pa je bila pomembna tudi zato, ker morajo Kapelčani ta vikend v celovško predmestje, kjer bodo gostovali pri vodeči ekipi iz Žrelca.

Bilčovščani (na sliki) so dobili nove trenirke, Liebenfels pa premagali z 2 : 0

Pliberk po sledovih SAK!

Bivši trener SAK Lojze Jagodič ostaja nepremagljiv nasprotnik za LASK (Atletski klub Linz). Sicer je menjal moštvo, toda njegovi uspehi v avstrijskem nogometnem pokalu se nadaljujejo. Kot pred štirimi leti SAK, je pretekli četrtek novo Jagodičevo moštvo Pliberk v streljanju enajstmetrovk premagalo vodočo ekipo v drugi zveni lige in se s tem uvrstilo v tretje kolo avstrijskega pokalnega tekmovanja. Pliberčani so LASK premagali s 4:3, junak tekme pa je bil vratar Manfred Jesse, ki je ubranil kar dve enajstmetrovki. Po 120 minutah je bil rezultat neodločen 0:0. Trenerju Jagodiču in celotni ekipi tudi naše čestitke in še veliko uspeha v nadaljevanju pokalnega tekmovanja.

Trener Lojze Jagodič

Singer obdržal prvo mesto!

Fide-mojster dipl. inž. Hans Singer, ki igra za celovški klub ASK/KSV, je tudi po novi Elo-listi III/1991 najboljši šahist med koroškimi Slovenci. V zadnjem polletju je celo povečal svoje število Elo-točk za šest na 2283 in tako prepričljivo obdržal prvo mesto.

Najbližji mu je dvakratni koroški prvak, večkratni viceprvak in mojstrski kandidat Jurij Deisinger (Pošta), ki je sicer izgubil 16 točk, je pa z 2197 še naprej najmočnejši šahist pri Pošti.

Najboljša koroška šahista pa sta spet Madžara! Pri celovškem klubu ASK/KSV namreč igra Joszef Szabo (ki je medtem postal celo velemojster!) in Csabo Horvat. Prvi ima kar 2544, drugi pa 2483 Elo-točk. Šele na tretjem mestu naj-

demo pravega Korošca, celovškega velemojstra Karla Robatscha (2405 Elo).

154 šahistov v Bekštanju

154 šahistov in šahistk iz šestih držav igra na letošnjem odprtem mednarodnem šahovskem turnirju šahovskega kluba Bekštanj v kulturnem domu v Ločah. Med favorite štejejo bolgarski velemojster Valetin Lukov ter mednarodna mojstra Phominyh Aleksander (Elo 2490) iz Sovjetske zveze in po treh kolih vodeči Dražen Sermek iz Jugoslavije. Iz Koroške se turnirja, ki bo trajal do sobote, udeležuje 53 igralcev. Med njimi so tudi Jurij Deisinger (2,5 točke iz treh partij) ter več igralcev ŠSZ na čelu z Alojzjem Gallobom, ki je v drugem kolu senzacionalno premagal bekštanskega slovenskega legionarja Vojka Mencingerja (Elo 2365!).

Najboljši jugoslovanski igralec na Koroškem pa je Fide-mojster Vojko Mencinger (Bekštanj) z 2350 Elo, sledita mu pa Fide-mojstra Rudolf Osterman (2346) in Simon Jerčič (2345).

NOGOMETNO OGLEDALO

VSV/Beljak - SAK 0 : 0 (0 : 0)

Beljak, 250 gledalcev, sodnik Mayerhofer (povprečen); postava SAK: Preschern; F. Sadjak, Savič, Pappler, Kreutz; Ramšak, Galo, M. Sadjak; Urschitz (86. Kert); Lipusch (65. Blažej), Hober. Ostali rezultati: WAC - ASK Celovec 1 : 1, Trg - ATSV Wolfsberg 0 : 0, Breže - Pliberk 0 : 1, FC Šentvid - Rapid Lienz 2 : 1, Matrei - Wietersdorf 0 : 1, Mölltal - Treibach 1 : 1.

Bilčovs - Liebenfels 2 : 0 (1 : 0)

Potok, 300 gledalcev, sodnik Marko (dober); postava Bilčovsa: Katnik; Rauter, Partl, Schellander, J. Kuess; Ogris, W. Kuess, Weichboth; Schaubig (78. Krainer), Fischer (63. Hartl), A. Quantschnig. Gola za Bilčovs: W. Kuess (10., 78.).

Železna Kapla - Šentandraž 2 : 0 (1 : 0)

Železna Kapla, 200 gledalcev, sodnik E. Maier (dober), postava Železne Kaple: Rus; Rozman, Köcl, Kukovica, Sporn; Reinwald, Germadnik, Baloh, Wicher (86. Ivančuk); Kucher (14. Ošina), Grubelnik. Gola za Železno Kaplo: Baloh (14.), Reinwald (87.). Ostali rezultati: ATSV Borovlje - Kotmara vas 0 : 2, Vetrinj - Žitara vas 2 : 1, Velikovec - St. Leonhard 3 : 0, ASV Celovec - Mostič 2 : 2, Oberglan - Žrelec 1 : 3.

Rezultati 1. razreda D

Ruda - Globalnica 2 : 1, Šentpavel - Dobrla vas 3 : 3, Šmihel - Šmarjeta 1 : 1, Labot - Frantschach 2 : 2, Metlova - Galicija 4 : 1, Reichenfels - St. Michael/L. 0 : 4, tekma Grebinj - St. Stefan/L. je bila zaradi nevihte prekinjena.

Poreče - Sele 0 : 1 (0 : 0)

Poreče, 150 gledalcev, gol je dosegel A. Oraže.

Koroška liga

1. Treibach	4	3	1	0	11:5	7
2. Breže	4	3	0	1	11:3	6
3. Šentvid	4	3	0	1	6:4	6
4. Wietersdorf	4	3	0	1	6:4	6
5. Rapid Lienz	4	3	0	1	5:3	6
6. SAK	4	1	3	0	4:1	5
7. ASK Celovec	4	1	3	0	4:2	5
8. WAC	4	1	1	2	5:6	3
9. Pliberk	4	1	1	2	4:5	3
10. FC Mölltal	4	1	1	2	4:5	3
11. Matrei	4	0	3	1	3:4	3
12. Trg	3	1	0	2	2:4	3
13. Klopitz	4	0	2	2	2:4	2
14. Lendorf	4	1	0	3	3:7	2
15. ATSV Wolfsberg	4	0	2	2	3:9	2
16. VSV/Beljak	4	0	2	2	1:8	2

Spodnja liga-vzhod

1. Žrelec	3	3	0	0	9:1	6
2. Velikovec	3	3	0	0	6:0	6
3. Kotmara vas	3	2	0	1	5:2	4
4. Železna Kapla	3	1	2	0	3:1	4
5. Bilčovs	3	1	2	0	3:1	4
6. Mostič	3	1	1	1	5:4	3
7. Liebenfels	3	1	1	1	3:4	3
8. Vetrinj	3	1	1	1	3:4	3
9. Šentandraž	3	0	2	1	2:4	2
10. ATSV Borovlje	3	1	0	2	2:5	2
11. ASV Celovec	3	0	2	1	4:8	2
12. Žitara vas	3	0	1	2	3:5	1
13. Oberglan	3	0	1	2	3:6	1
14. St. Leonhard	3	0	1	2	1:7	1

1. razred D

1. St. Michael/Lav.	3	2	1	0	10:5	5
2. Metlova	3	2	1	0	7:2	4
3. Dobrla vas	3	1	2	0	9:6	4
4. Globalnica	3	2	0	1	5:2	4
5. Ruda	3	2	0	1	5:3	4
6. Šmarjeta	3	1	2	0	4:3	4
7. Frantschach	3	1	1	1	4:4	3
8. Šmihel	3	1	1	1	4:5	3
9. Reichenfels	3	1	0	2	4:7	2
10. St. Stefan/L.	2	1	0	1	4:6	2
11. Šentpavel	3	0	2	1	4:6	2
12. Grebinj	2	0	1	1	1:4	1
13. Galicija	3	0	1	2	2:7	1
14. Labot	3	0	1	2	2:10	1

2. razred E

1. Pošta	3	3	0	0	14:2	6
2. Heeresprtv.	3	2	1	0	6:1	5
3. Sele	3	2	1	0	5:2	5
4. Poreče	3	2	0	1	10:2	4
5. DSG Borovlje	3	2	0	1	6:3	4
6. Žihpolje	3	2	0	1	4:3	4
7. Golovica	3	1	2	0	3:2	4
8. Kriva vrba	2	1	1	0	3:2	3
9. Donava	3	1	0	2	7:7	2
10. Bistrica/R.	3	0	1	2	2:6	1
11. Grobštanj	3	0	1	2	1:6	1
12. Vrša gora	3	0	1	2	0:11	1
13. Dholica	2	0	0	2	2:6	0
14. Welzenegg	3	0	0	3	4:14	0